

A SKOKIE-ÜGY ÉS MAI TANULSÁGAI A DIGITÁLIS TÉRBEN³

„Az Első Alkormánykiegészítés elvei láthatatlanok. [...] Ha megtagadjuk őket egy csoporttól, minden csoport megszenvedti azt.”⁴

1. Bevezetés

Skokie egy álmos külvárosi része Chicagónak az amerikai Illinois államban, a hetvenes években nagyjából 70 000 lakossal, neve a potawatomi nyelv mocsár szavából származik. Bár semmi nem predesztinálta erre, a terület neve mára mégis összefonódott a szólásszabadság-irodalomban azzal a kérdéssel, hogy hol húzódnak a kimondhatóság határai, és hogy védenünk kell-e olyan beszédet, amelyiket kifejezetten kártékonynak tartunk. Az európai jogszabályok a szólásszabadság kapcsán inkább a tartalmi korlátozásokat, míg az amerikaiak a kontextuális tiltás mellett foglaltak állást⁵ – nem függetlenül az Amerikai Legfelsőbb Bíróság (Supreme Court of the United States, a továbbiakban: SCOTUS) által a Schenck-ügyben⁶ és az Abrams-ügyben⁷ kialakított nyilvánvaló és közvetlen veszély (*clear and present danger*) tesztjétől. Ezt a Brandenburg-ügyben⁸ pontosították, és az *imminent lawless action* teszt kimondta, hogy a szólás csak akkor korlátozható előzetesen, ha jogellenes tette való közvetlen és szándékos felhívást tartalmaz, és kimutatható a tett elkövetésének objektív valószínűsége.⁹

2. Vonulának a nációk

E tesztek egyik próbaköve lett Skokie. 1977 márciusában Frank Collin, a chicagói székhelyű, magát egyértelműen nácinak valló Amerikai Nemzetsocialista Párt (National Socialist Party of America, a továbbiakban: NSPA) vezetője engedélyt kért egy júliusi felvonulásra a skokie-i városháza elé. A menetet félórásra tervezték, és nagyjából 30-40 párttag részvételét várták, akik – a kérelem szerint – barna ingű katonai uniformisban, horogkeresztes felvarrókkal,¹⁰ de fegyverek nélkül, békésen vonultak volna „Szólásszabadságot a fehéreknek” táblákat tartva. A helyszínválasztás oka az volt, hogy Chicago belvárosában nem engedélyezték számukra a közparkok – így a náci párt székhelye melletti Marquette Park¹¹ – igénybevételét. Ugyanakkor a helyszínt kismemelt külváros lakosságának akkoriban több mint fele zsidó volt, ráadásul sokan közülük holokauszt túlélők.¹² E két alapkérdés kapcsán jegyezte meg Lee C. Bollinger, hogy „a Skokie-ügy vizsgálata olyan, mintha egy tükörterembe lépnénk be, ahol folyamatosan összekeveredik egymással a képmás és az eredeti alak, a látszat és a valóság”,¹³ arra utalva, hogy a folyamat során végig nem volt egyértelmű, hogy a menet a közparkok használatának jogáért folyt-e vagy a vallási és fajgyűlöletet hirdető náci ideológia terjesztéséért, illetve hogy valóban akartak-e menetelni vagy csak a minél nagyobb hírverés és botránykeltés lehetőségére figyelemmel választották ki a jelentős zsidó lakossággal rendelkező területet.¹⁴

Skokie önkormányzata mindenesetre – a zsidó közösség érzékenységére tekintettel – rendkívül gyorsan reagált, és egyrészt a menetelés betiltását kérvényezte a bíróságtól,¹⁵ másrészt nyilvánvaló és közvetlen veszélyre hivatkozva több olyan helyi rendeletet is elfogadott, amely gyakorlatilag megakadályozta a vonulást. Mindezek miatt egy fordulatot, sok érdekes kérdést felvető jogi csata kezdődött a felek között.

3. Színre lépnek a liberális jogvédők

Az első meglepetést Collin okozta, amikor az Amerikai Polgári Szabadságjogok Szövetségét (American Civil Liberties Union, a továbbiakban: ACLU) kérte fel az ügye védelmében, ami egy jelentős múltú, 1920-ban alapított liberális, ízig-vérig antirasszista civil jogvédő szervezet volt. A második meglepetés pedig az ACLU nevéhez fűző-

dik, amely elvállalta az ügyet, hiszen úgy gondolta, hogy az Amerikai Alkotmány Első Kiegészítése mindenki szólását védi, még azokét is, „akiknek a nézeteit a legjobban megvetik”.¹⁶ A történet külön csavarja, hogy az ACLU-t két zsidó jogász képviselte a perben: David Goldberger és Aryeh Neier. Bár az ügy elvállalása miatt a szervezet 30 000 tagja mondta le tagságát, és ez nagyjából évi 500 000 dolláros kiesést jelentett számukra,¹⁷ az ACLU következetesen képviselte szólásszabadságpárti álláspontját a folyamat során.¹⁸

Bár Skokie jogásza eredetileg azt tanácsolták az önkormányzat vezetőinek, hogy engedélyezzék a félórás menetet, hiszen úgy gyorsan túl lesznek rajta és mindenki elfelejti hamar, a terület holokauszt túlélő lakossága nem tűrte, hogy nációk masírozzanak a lakóhelyükön. E felháborodás következtében Skokie több rendeletet¹⁹ is hozott (például megkövetelte, hogy a tüntetők előzetesen kössenek jelentős összegű biztosítást az esetleges fizikai károkról vagy megtiltotta a szvasztika²⁰ megjelenítését), amelyek azonban mind előzetes korlátozásnak (*prior restraint*) minősültek jogilag, azaz a terv az volt, hogy még azelőtt megakadályozzák a náci felvonulást és a beszédeket, mielőtt azok megtörténtek volna. Az ACLU álláspontja – máig ható hatállyal – egyértelmű volt: „ha a kormány megakadályozhatja a törvényes beszédet, mert az sértő és gyűlöletkeltő, akkor minden olyan beszédet megakadályozhat, amely nem tetszik neki. Más szóval, a nációk cenzúrázására vonatkozó hatalom magában foglalja azt is, hogy másfajta tüntetőket is cenzúrázzon, vagy megakadályozza, hogy a sajtó kínos tényeket és kritikákat tegyen közzé, amelyeket a kormány tisztviselői »fake news«-nak bélyegeznek.”²¹ Emellett az előzetes korlátozás nem csupán a beszélő jogát vonja meg gondolatai kifejtésétől, hanem – milli alapokon²² – a közönséget is megfosztja attól a lehetőségtől, hogy megtudja, mit akart volna a szónok mondani.²³

4. A jogi eljárás

A Cook megyei körzeti bíróságon a tárgyalás hatalmas érdeklődés közepette zajlott, és a végén a bíróság előzetes intézkedésként (*preliminary injunction*) megtiltotta a felvonulást. Az ACLU sürgősségi fellebbezést nyújtott be, de sem az Illinois-i Fellebbviteli Bíróság (Illinois Appellate Court, a továbbiakban: IAC), sem az Illinois-i Legfelsőbb Bíróság (Illinois Supreme Court, a továbbiakban: ISC) nem volt hajlandó felfüggeszteni a tiltó határozatot a fellebbezés elbírálásáig – ami várhatóan több mint egy év lett volna –, így a felvonulás eredetileg tervezett időpontja elmúlt. A jogvédők ennek alapján a SCOTUS-hoz fordultak sürgősségi döntést kérve, és azzal érveltek, hogy az Illinois állami bíróságok késlekedése hosszú távú előzetes korlátozást jelent a szólásszabadság szempontjából.

A SCOTUS *per curiam* egyértelművé tette, hogy az alacsonyabb szintű bíróságok késlekedése elfogadhatatlan, és amennyiben egy állam hasonló előzetes korlátozást kíván alkalmazni, azt szigorú eljárásjogi biztosítékokkal kell körülbástyázni. Ilyen biztosíték lehet például egy sürgősségi fellebbezési eljárás kialakítása, amikor a fellebbezést azonnal el kell bírálni. A SCOTUS kimondta, hogy amennyiben ilyen biztosítékok nincsenek az adott állam jogrendszerében, akkor a menet engedélyezni kell, így utasította az államot, hogy azonnal foglaljon állást az előtte fekvő jogkérdésben.²⁴

Bár a SCOTUS azonnali döntést kért, az ügy még hónapokig húzódott, mivel újra megjárta a bírósági rendszer összes szintjét. Ezalatt számos antifasiszta tüntetést tartottak a környéken, és Skokie is újabb rendeletet fogadott el, amelyekben megtiltotta, hogy pártok katonai stílusú uniformisokban tartsanak demonstrációkat a városban.²⁵

Először az IAC hozott az ügyben érdemi döntést,²⁶ amely kiemelte, hogy „az alkotmányunk értelmében a gondolatok nyilvános kifejezése nem tiltható meg pusztán azért, mert a gondolatok önmagukban sértőek egyes hallgatóságok számára”,²⁷ azaz a hallgatóság várható érzelmei nem minősülhetnek jogi alapnak a szólás előzetes korlátozására. Mindez azt is jelenti, hogy senkinek sem kötelező részt vennie a tüntetésen, és ahogy a nácioknak joguk van tüntetni, úgy a hallgatóságoknak is joga van elfordulni és elutasítani az elhangzottakat.²⁸ Az IAC a Cohen-ügyre²⁹ építve érvelését kimondta, hogy a kormányoknak – főszabály szerint – nincs hatásköre arra, hogy korlátozza a véleménynyilvánítást annak üzenete, eszméi, tárgya vagy tartalma miatt. A korlátozás csak a magánszférába való beavatkozáskor vagy az ún. foglyul ejtett közönség (*captive audience*)³⁰ esetén lenne értelmezhető, ám jelen esetben egyik eset sem áll fenn. Végkövetkezésként az IAC a New York Times-ügyet citálta, miszerint az embernek joga van bármilyen gondolat kifejezésére a kormányzati cenzúrától mentesen, hiszen „a közügyekről folytatott vitának gátlástanak, erőteljesnek és nyitottnak kell lennie”.³¹

Az IAC Skokie összes rendeletének alkotmányellenességét megállapította, egy kivétellel: a szvasztika használata kapcsán fenntartotta a tiltást. Arra az álláspontra helyezkedett, hogy bár az uniformisban menetelés kérdését egyértelműen a szólásszabadság kapcsán lehet vizsgálni,³² a horogkereszt használata alkalmas arra, hogy túlzott erőszakos reakciót váltson ki a zsidó közösség körében, amelyben azt szándékosan az otthonaik és imahelyeik közvetlen közelébe viszik. Mindezek alapján az IAC állásfoglalása szerint a szvasztika nem tartozik a védett beszéd körébe.

A végső döntést meghozó ISC végül a nácioknak és a liberális jogvédőknek adott igazat.³³ az NSPA Első Alkotmánykiegészítésben foglalt alkotmányos joga, hogy békés demonstrációt tartson. Egy kivétellel fenntartotta az IAC döntését: a szvasztika használata kapcsán arra a következtetésre jutott, hogy az nem számít az amerikai jogi terminológiában ún. támadó szavak (*fighting words*)³⁴ körébe tartozónak, mivel a doktrína nem vonatkozik sem a nonverbális szimbólumok használatára, sem pedig a nagyobb létszámú eseményekre.³⁵ Ennek alapján a horogkereszt felmutatása nem tiltható meg pusztán azért, mert az erőszakos reakciót válthat ki azokból, akik azt látják. Különösen nem tiltható olyan esetekben, amikor előre jelezték, hogy ilyen szimbólumokat fognak alkalmazni. Mindezek alapján az ilyen jelképek elkerülésének terhe az ISC szerint a tüntetés nézőire hárul, amennyiben észszerűtlen kellemetlenség nélkül megtehetik azt.

Az ISC ítélete így teljeskörűen szabad utat engedett a náci Skokie-ba tervezett felvonulásának, de – újabb csavarként – az amerikai Igazságügyi Minisztérium is bekapcsolódott a történetbe, ami a Frank Collinnal folytatott egyeztetés után elérte, hogy Chicago városa mégis engedélyezze a belvárosi demonstrációt. 1978. június 24-én végül meg is történt a Marquette Parkban a náci vonulás. Bár a megjelentek létszámára vonatkozó adatok ellentmondások, az egyértelmű, hogy a nagyjából 25–30 náci párttag menetét valójában a 2–3000 antifasiszta ellentüntető dominálta. A fasiszta demonstráció jó, ha tíz percig tartott, és mindenféle erőszakos cselekedet nélkül ért véget:³⁶ ami persze nagyban volt köszönhető a minimum 500 erősen felfegyverzett rendőrnek, akiket a rend biztosítására vezényeltek ki.

5. Ezer Skokie ezer helyen – a Skokie-ügy továbbélése napjainkban, különösen az online térben

Miért fontos tehát a Skokie-esetet tárgyalni? Hogyan élnek tovább a Skokie esetben foglalt elvek? És egyáltalán, alkalmazható-e a Skokie-eset az online gyűlöletbeszéd és a radikális, szélsőjobboldali szólás kontextusában? Végére is, polémiát okozhat annak firtatása, hogy egy közel ötven évvel ezelőtti eset milyen relevanciát hordoz napjainkban, különösen a digitális világ okozta kommunikációs változások vonatkozásában. E fejezetben kísérletet teszünk arra, hogy a Skokie-esetet rekontextualizáljuk az alapelvek modern esetjogi referenciáinak és polémiáinak áttekintésén keresztül. E helyütt tehát azt taglaljuk, hogy milyen irányvonalakat vázol elénk a jelen tanul-

mányban részletezett ítélet az aggasztó rohamban növekvő náci és kirekesztő online megnyilvánulások kapcsán.³⁷

Ugyan a Skokie-eset változatos körülmények között citálták amerikai bíróságok (például kirekesztő vallási szöveget megjelenítő pólok,³⁸ vagy egy azonos nemű pároknak tortakészítést megtagadó cukrászmester esetében³⁹), az online gyűlöletbeszéd témájú ügyekben nem gyakori a Skokie-esetben lefektetett alapelvek közvetlen referálása. Elvi szinten viszont felelevenedik az amerikai bírások között annak értelmezése, hogy a radikális szólás miképpen korlátozható, vagy éppen milyen okok miatt érvényesülhet.

Egy korai, hasonló eset a Ligue contre le racisme et l'antisémitisme et Union des étudiants juifs de France kontra Yahoo! Inc. et Société Yahoo! France-ügy, amelyet 2000-ben a párizsi Tribunal de Grande Instance (Felső Bíróság) tárgyalt. Az eset annak a kérdésnek a feloldását tárgyalta, hogy a francia nemzeti szabályok alapján lehetséges-e német nemzetszocialista memorábiákat online árverésre bocsátani a Yahoo! francia felületén. Az eset tényállása szerint az aukciós portál felhasználói közel 1500 náci emléktárgyra licitálhattak online; köztük náci medálokra, zászlókra, régi kiadású Mein Kampf kötetekre, illetve egyéb antiszemita tartalmú írásokra (például *Cion bölcseinek jegyzőkönyvei* című orosz antiszemita pamfletre).⁴⁰ A felperes, amely egy antirasszista civil egyesület, megkereste a kaliforniai székhelyű Yahoo!-t azzal, hogy a cég azonnali hatállyal tiltsa be a náci emléktárgyak árusításának lehetőségét, arra hivatkozva, hogy az akkor hatályos francia Büntető törvénykönyv⁴¹ tiltotta a náci jelképek megjelenítését és viselését. Az eset fő kérdése a következő volt: van-e joghatósága egy francia bíróságnak arra, hogy egy amerikai joghatóság alá tartozó vállalkozás szolgáltatása felett rendelkezzen? A francia bíróság helyt adott a felperes kérelmének, és arra alapozta joghatóságát, hogy elegendő és létező kapcsolat állt fenn Franciaországgal ahhoz, hogy joghatósága legyen az amerikai Yahoo! szolgáltatása felett a bíróságnak. A bíróság azzal érvelt, hogy az árverésre kitézött termékekre bármelyik országból, így Franciaországból is lehetett licitálni, és ezzel a Yahoo!-nak is tisztában kellett lennie, különösen, hogy francia nyelvű felülete is volt a honlapnak. Az ítélet vegyes érzelmeket váltott ki. Egyfelől felmerült annak polémiája, hogy „ráerőltethető-e” egy specifikus nemzet jogszabályi rendelkezése egy globális szolgáltatásra, másfelől viszont kérdésessé vált, hogy egy nyíltan közösségellenes rezsim hagyatéka miatt válhatnak árverések tárgyaivá.⁴² Az ítéletet a Yahoo! megtámadta az Egyesült Államokban, ugyanakkor az amerikai döntések nem változtattak a francia ítéleten – az eset értelmében a Yahoo! felületén nem lehetett francia állampolgároknak náci emléktárgyakat árulni, hiába hivatkozott a vállalat az Első Kiegészítésre.⁴³

A szélsőséges, kirekesztő szólások terén is attitűdváltozás figyelhető meg napjainkra, ha összehasonlításba helyezzük például Gabriel Sohier-Chaput esetét a Skokie-üggyel. Sohier-Chaput, aki Charles Zeiger név alatt publikált, a Daily Stormer nevű neonáci honlap újságírója volt, rendszeresen publikált gyűlöletkeltő és antiszemita tartalmakat.⁴⁴ Sohier-Chaput többek között negatív sztereotípiákat propagált, illetve tagadta a holokauszt tragédiáinak megtörténtét.⁴⁵ A publicista ellen vádat emeltek gyűlöletbeszéd miatt, a québeci bíróság pedig hosszas tárgyalás után, 2023 januárjában elítélte a vádlottat.

A Skokie-ügy és következményeinek digitális továbbélése ugyanakkor nem csak egyedi jogeseteken keresztül interpretálható. E helyütt kiemelendők a platformszabályozási névumok, különösen az európai szabályozási újítások, amelyek minden eddiginél nagyobb hangsúlyt fektetnek az online gyűlöletbeszéd, így a nemzetszocialistákat éltető szólás leküzdése érdekében. Erre példa a 2018-ban elfogadott német hálózati végrehajtási törvény (Netzwerkdurchsetzungsgesetz, a továbbiakban: NetzDG⁴⁶), amely kiemelt céljává tűzte ki az online gyűlöletbeszéd, a dezinformáció és a hamis hírek elleni harcot.⁴⁷ A NetzDG a platformokon keresztül kívánja érvényesíteni az online szólásszabadság és a gyűlöletbeszéd szankcionálásának jogszerű harmonizációját különböző eszközökön keresztül; így az átláthatósági riportok és jelentési mechanizmusok bevezetésével.⁴⁸ A törvényt ugyanakkor igen vegyes visszajelzések érték mind jogalkal-

mazói, mind tudományos oldalról.⁴⁹ Egyrészt megemlítendő, hogy a NetzDG végrehajtása pont az általa védett értéket, a szólásszabadságot csorbíthatja, hiszen visszatartó erővel bír a büntetőjogi szankcionálás és a rendkívül magas összegű (akár ötmillió eurót is elérő) nem megfelelést érintő szabálysértési bírságok.⁵⁰ A NetzDG-t többször módosították a törvény alkotmányellenessége miatt is,⁵¹ amely szintén hátráltatta a rendelkezések megfelelő betartását. Talán nem túlzás azt sem állítani, hogy a Digital Services Act életbelépésével és az európai platformszabályozási rendelet holisztikus rendszerének nemzetközi implementációjával lehetséges,⁵² hogy a NetzDG is a 2019-es, alkotmányossági teszten megbukott 'loi Avia'-ként elhíresült, tisztavirág-életű francia online gyűlöletbeszéd-törvény⁵³ sorsára jut.⁵⁴

E körben lényeges ismertetni az Európai Unió friss rendeletét a digitális szolgáltatásokról (Digital Services Act, a továbbiakban: DSA⁵⁵). A jogszabály a kirekesztő szólások elleni védelem kapcsán egyfelől feloldja a fentebb említett Yahoo!-t érintő joghatósági kérdéseket azzal, hogy a szolgáltató szolgáltatása felett akkor létrejön európai joghatóság, ha maga a szolgáltatást nyújtó szolgáltató nincs földrajzilag letelepedve egy tagállamban sem. Ezt a joghatósági kérdést a DSA úgy válaszolja meg, hogy a joghatóságot nem a szolgáltatást nyújtó szolgáltató székhelyéhez köti, hanem a szolgáltatás nyújtásának helyéhez. Ennek értelmében – részben reflektálva is a náci memorabilia esetre – hiába érvelne a kaliforniai székhelyű Yahoo! azzal, hogy rá mint szolgáltatót a székhelye miatt az amerikai joghatóság irányadó, mivel Európában – így Franciaországban is – szolgáltatást nyújt, irányadóak lesznek a vállalatra a DSA szabályai.⁵⁶ Másfelől a DSA igen gazdag és szerteágazó jogi mechanizmusok beépítését és működtetését írja elő a közvetítő szolgáltatóknak, így az online platformoknak is; megemlíthető e helyütt a bejelentési és cselekvési mechanizmus implementálása, az alternatív vitarendezési lehetősége vagy az átláthatósági beszámoló és jelentések rendszeres publikálása a szolgáltatók részéről. Végül kihangsúlyozandó, hogy a DSA különös felelősséget szab ki az online óriásplatformokra, azaz olyan platformokra, amelyeknek legalább 45 millió aktív uniós felhasználójuk van⁵⁷ (ilyen online óriásplatform többek között a Facebook, a TikTok, a Twitter vagy a YouTube a legelső jelentés szerint⁵⁸). Ilyen kiemelkedő 'pluszkötezettség' a kockázatértékelés az online óriásplatformok részéről, azaz a rendszerszintű problémák és kockázat azonosítása és megoldása.⁵⁹

Számos kérdés ugyanakkor megoldás nélkül marad – és jelen tanulmányban a fejezet címével erre is kívánunk utalni. Kétségtelenül fontos lépés a NetzDG vagy éppen a DSA, mindenesetre nem oldja meg a neonácik által előszeretettel frekvenciált 4chan problémáját⁶⁰ vagy egyéb, szélsőséges csoportok által látogatott felületek megfelelő szabályozását. Ugyan nem érdemes teljes körű analógiát vonni, észrevehető és dokumentált, hogy a fentebb említett 4chan nevű képtáblahonlapon (imageboard) antiszemita és rasszista tartalmak tömeges mennyiségben kerülnek feltöltésre,⁶¹ parafrázálva a Skokie-tényállást, a náciak a kis illinois-i város utcái helyett jóval kényelmesebben és a Communications Decency Actnek (a továbbiakban: CDA⁶²) köszönhetően jóval bátrabban masírozhatnak az online térben. A CDA 230(c)(1) §-a ugyanis az amerikai platformszabályozás egyik legszignifikánsabb rendelkezése azzal, hogy kimondja: „Az interaktív számítógépes szolgáltatás egyetlen szolgáltatóját vagy felhasználóját sem lehet más információtartalom-szolgáltató által nyújtott információk kiadójaként vagy előadójaként kezelni.”⁶³

6. Konklúzió

Bár a náciak sosem tették be a lábukat Skokie-ba, a terület neve összefonódott az elmúlt évtizedekben a véleménynyilvánítás szabadsága és a cenzúra kérdéskörével. Az események hatására megalapították Skokie-ban az Illinois-i Holokauszt Múzeum és Oktatási Központot, amely mindmáig működik, és újra meg újra felhívja a figyelmet a múlt véres borzalmaira.

Ráadásul a 'náciak online vonulása' égető kérdés maradt napjainkra is, és tulajdonképpen több kérdést eredményeztek a szabályozások, mint választ. Ha a szabályozás túl engedékeny, mint a CDA-ban foglaltaknál, akkor olyan szólásszabadsági anomáliák nyerhetnek teret, mint a 4chan vagy más szubkulturális, gyűlöletkeltő felületek, ha túl szigorú a szabályozás, akkor pedig a francia vagy német szabályozás alkotmányossági dilemmák feloldása veszi el a teret a lényegi szabályozástól. Az, hogy a DSA képes lesz-e perspektívaváltást okozni – jelen tanulmány írásakor – a jövő kérdésének tűnik, ugyanakkor remélhető, hogy legalább az óriásplatformok felületein új, biztonságosabb és az alapjogok megfelelő módon érvényesítő jogvédelmi eszközökkel találkozhatnak majd a felhasználók.

Sokak számára a náciak szólásszabadságának védelme jelentette a vörös vonalat, ám elfelejtették, amit David Goldberger fogalmazott meg 2020-ban, amikor visszatekintett az ügyre: „A mai napig nincs kétségem afelől, hogy az ACLU elkötelezettsége a mindenki számára biztosított egyenlő jogok mellett demokráciánk gerincét képezi – függetlenül attól, hogy ügyfeleink mennyire sértőek. Ennek az elkötelezettségnek a csorbítása megnyitja az utat az Első Alkotmánymódosításnak, mint a zsarnokok uralma elleni védőbástyának az eróziója előtt.”⁶⁴ Az ACLU már 1978-ban Voltaire-re hivatkozott, amikor azt írta: „Lehet, hogy nem értek egyet azzal, amit mondasz, de halálomig harcolni fogok azért, hogy mondhasd.”⁶⁵ A szólásszabadság biztosítása azok számára, akik a demokratikus rend fenntartásában a legkevésbé sem érdekeltek, a jogtörténet nagy kihívása volt mindmáig. Irving Louis Horowitz és Victoria Curtis Bramson kiemelik, hogy az ügy által felvetett fontos jogi kérdés valójában nem a szabad beszédhez való jog, hanem inkább az, hogy van-e kötelezettségünk meghallgatni minden beszédet. Ráadásul a kérdés erőteljesebben visszhangzik a társadalomban, amikor sokakban „van egy olyan érzés, hogy a beszéd gyakorlásának nincs hiteles politikai célja”,⁶⁶ ami a 4chan és hasonló oldalak esetében napjainkban is folyamatosan felmerül.⁶⁷

Mindezt tetézi az az érdekes kérdés, hogy a bírók a Skokie-ügy szinte mindegyik ítéletben kiemelték saját elutasító álláspontjukat a náciak gondolatai kapcsán, és „az állásfoglalások a bírók erős tehetetlenségérzését közvetítik”.⁶⁸ Azaz bár lehet a felforgató beszédtevékenység jogilag elfogadható, kulturálisan, történetileg, szociológiailag nem biztos, hogy ugyanerre a döntésre jutottak volna a per bírái. Ennek egyértelmű példája az ISC végső ítélete, amely kapcsán a bírók egy nem szokványos formulát, a 'vonakodva meghozott döntés' kifejezést használták.⁶⁹ Úgy tűnik, az 'erkölcsi ítélszéke' előtt valószínűleg a pernek más lett volna a kimenetele, de az ilyen beszéd védelme „a saját szabadságunkért szükségszerűen fizetendő ár”.⁷⁰

És bár – ahogy a NetzDG, a loi Avia és a DSA kapcsán is láthattuk – a sértő beszéd szempontjából továbbra is nehezen meghúzhatók a tolerálhatóság határai, a szólásszabadság szempontjából az ügynek mégis van egy fontos, hosszú távú tanulsága, amit Aryeh Neier így fogalmazott meg: a náciak „terjeszthették az üzenetüket, a társadalom pedig elutasította azt”.⁷¹ Reméljük, ma is így lenne.

Jegyzetek

1 Habilitált egyetemi docens, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar.
2 PhD-hallgató, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Kar; Jogi szakértő, Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, Online Platformok Főosztálya.
3 A Bolyai János Kutatási Ösztöndíj és a Kulturális és Innovációs Minisztérium ÚNKP-23-5 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült. A tanul-

mány jelentősen bővített és kiegészített változata az alábbi írásnak: GOSZTONYI Gergely: A Skokie-ügy, avagy amikor a zsidók védik a náciak szólásszabadságát. In: *JOG.történet. Az MTA-ELTE Jogtörténeti Kutatócsoport (ELKH) blogja*. 2023. május 8. <http://mtajogtortenet.elte.hu/blog/gosztonyi-gergely-skokie>.

4 ACLU: *Why the American Civil Liberties Union Defends Free Speech for Racists and Totalitarians*, 1978, https://www.aclu.org/sites/default/files/field_document/4156_r1_1978.pdf, 10.

5 Ennek kiváló összefoglalását lásd: TÓTH Gábor Attila: Szólásszabadság és befogadó társadalom. In: *Pro Futuro*, 2014, 4. évf., 1. sz., 18.

6 *Schenck v. United States*, 249 U.S. 47 (1919).

7 *Abrams v. United States*, 250 U.S. 616 (1919).

8 *Brandenburg v. Ohio*, 395 U.S. 444 (1969).

9 Részletesen lásd: KOLTAY András: *A szólásszabadság alapvonalai – magyar, angol, amerikai és európai összehasonlításban*. Budapest, Századvég Kiadó, 2009, 488–494.

- 10 *Collin v. Smith*, 578 F.2d 1197 (7th Cir. 1978).
- 11 A park szimbolikus helyszíne volt a faji küzdelmeknek, Martin Luther King Jr. is szervezett ott demonstrációt 1966-ban.
- 12 Könyvében Philippa Sturm megjegyzi, hogy a terület zsidó lakosságáról sokféle szám keringett a jogi folyamat során: a város lakásépítési vezetője 40 500 zsidóról és 5–6000 túléőről számolt be, a bírósági anyagok 7000 túléőről, míg későbbi pontosítások 28 000 városi zsidóról írtak. Sturm kiemeli, hogy valójában – vallási lakóhelyi nyilvántartás hiányában – az összes szám találgatás volt, de az bizonyos, hogy Skokie lakosságának nagy része zsidó volt, és hogy jelentős számú holokausztúlélő is élt itt. STRUM, Philippa: *When the Nazis Came to Skokie: Freedom for Speech We Hate*. Lawrence, University Press of Kansas, 1999, 7.
- 13 BOLLINGER, Lee C.: *Toleráns társadalom. Korlátlan, erőteljes és szélesre nyitott*. Budapest, 2014, Wolters Kluwer Complex Kiadó, 32.
- 14 Vö.: 1977 áprilisa és decembere között 72 cikk jelent meg a Chicago Tribune-ban a Chicagói Nemzeti Szocialista Párttal és a nációkkal kapcsolatban. FREEDMAN, Mervin B.: Psychological Destructiveness through Political Process: The Case of Skokie, Illinois. *Political Psychology*, 1980, Vol. 2, No. 3–4., 169.
- 15 *Village of Skokie v. National Socialist Party of America*, et al., Docket No 77-2702, Circuit Court of Cook County, Illinois, Chancery Division.
- 16 ACLU i. m. (1. lj.) 11.
- 17 NEIER, Aryeh: *Defending my enemy: American Nazis, the Skokie case, and the risks of freedom*. New York, 1979, E.P. Dutton, 79.
- 18 A szervezet e lépését többen is kritizálták. Lásd például: HOROWITZ, Irving Louis – BRAMSON, Victoria Curtis: *Skokie, the ACLU and the Endurance of Democratic Theory. Law and Contemporary Problems*, 1979, 43. évf., 2. sz., 344–349.
- 19 Village Ordinance No. 77-5-N-994, Village Ordinance No. 77-5-N-995 és Village Ordinance No. 77-5-N-996.
- 20 MEES, Bernard: *Science of the Swastika*. Budapest, Central European University Press, 2008.
- 21 GOLDBERGER, David: The Skokie Case: How I Came To Represent The Free Speech Rights Of Nazis. *ACLU*, 2020. március 2., <https://www.aclu.org/issues/free-speech/rights-protesters/skokie-case-how-i-came-represent-free-speech-rights-nazis>.
- 22 GOSZTONYI Gergely: *Cenzúra Arisztotelésztől a Facebookig*. Budapest, Gondolat Kiadó, 2022, 52.
- 23 ACLU i. m. (1. lj.) 7.
- 24 *National Socialist Party of America v. Village of Skokie*, 432 U.S. 43 (1977).
- 25 Az ACLU ezen rendelet alkotmányosságát is megkérdőjelezte a bíróságon.
- 26 *Village of Skokie v. National Socialist Party*, 51 Ill. App. 3d 279 (Ill. App. Ct. 1977).
- 27 Az IAC jelen döntésében a Street-ügyet (*Street v. New York*, 394 U.S. 576 (1969)) citálta.
- 28 Vö.: „Ahogy a felszólalóknak joguk van kifejezni magukat, úgy a hallgatóknak is joguk van figyelmen kívül hagyni őket, vagy ha úgy döntenek, békés ellentüntetéseket tartani.” ACLU i. m. (1. lj.) 6.
- 29 *Cohen v. California*, 403 U.S. 15 (1971).
- 30 A doktrína a Cohen-ügyben fogalt főszabályhoz minősül kivételszabálynak, ugyanis eszerint a beszélők nem minden esetben kényszeríthetik beszédüket a hallgatókra. A kormány korlátozhatja a beszédet, ha az „a magánélethez fűződő lényeges érdekeket lényegében elviselhetetlen módon sérti.” CORBIN, Caroline Mala: The First Amendment Right Against Compelled Listening. *Boston University Law Review*, 2009, 89. évf., 3. sz., 943.
- 31 *New York Times Co. v. Sullivan*, 376 U.S. 254 (1964).
- 32 „A beszéd jelentheti a gondolatok közlését anélkül, hogy valaki ténylegesen beszélne.” STRUM, 1999, 46. Vö: *Thornhill v. Alabama*, 310 U.S. 88 (1940).
- 33 *Village of Skokie v. National Socialist Party of America*, 69 Ill. 2d 605, 373 N.E.2d 21 (Ill. 1978).
- 34 A Chaplinsky-ügyben (*Chaplinsky v. New Hampshire*, 315 U.S. 568 (1942)) kialakított, majd a Terminiello-ügyben (*Terminiello v. Chicago*, 337 U.S. 1 (1949)) a SCOTUS által kialakított doktrína lényege, hogy az Első Alkotmánykiegészítés nem védi az olyan szólásokat, amely esetében olyan „súlyos, elviselhetetlen rossz egyértelmű és közvetlen veszélye áll fenn, amely túlmutat a pusztán kellemetlenségen vagy bosszúságon”.
- 35 N/A: The Constitutional Protection of the Swastika. *The Journal of Criminal Law and Criminology*, 1978, 69. évf., 3. sz., 370.
- 36 Egyes sajtóhírek szerint egy civil ruhás rendőrt kórházba szállítottak, miután dulakodott egy náciellenes tüntetővel, aki azt hitte, hogy a rendőr a nációkhoz tartozik. REID, T. R. – WARDEN, Bob: 3,000 Protest Against Nazis in Chicago's Loop. *The Washington Post*, 1978. június 25., <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1978/06/25/3000-protest-against-nazis-in-chicagos-loop/b21c5ab5-2775-4d97-963b-acddc0a440f2/>.
- 37 Vö.: TOPOR, Lev: *Phishing for Nazis: Conspiracies, Anonymous Communications and White Supremacy Networks on the Dark Web*. New York, Routledge, 2022.
- 38 *Bible Believers v. Wayne County*, 805. F.3d 228 (6th Cir. 2015).
- 39 *Masterpiece Cakeshop, Ltd. v. Colorado Civil Rights Commission*, 584 U.S. ____ (2018).
- 40 GREENBERG, Marc H.: A Return to Lilliput: The LICRA v. Yahoo! Case and the Regulation of Online Content in the World Market. *Berkeley Technology Law Journal*, 2003, 18. évf., 4. sz., 1206.
- 41 Code Pénal, Art. R645-1 (hatályos: 2000).
- 42 GREENBERG i. m. (37. lj.) 1209–1215.
- 43 *Yahoo! Inc. v. La Ligue Contre Le Racisme et l'antisemitisme*, 433 F.3d 1199 (9th Cir. 2006).
- 44 THE CANADIAN PRESS: Montreal man found guilty of promoting hatred against Jews files application for appeal. *CTV News*, 2023. március 3., <https://montreal.ctvnews.ca/montreal-man-found-guilty-of-promoting-hatred-against-jews-files-application-for-appeal-1.6296772>.
- 45 PERRON, Louis-Samuel: Un néonazi montréalais « extrêmement dangereux » déclaré coupable. *La Presse*, 2023. január 23., <https://www.lapresse.ca/actualites/justice-et-faits-divers/2023-01-23/propos-haineux-envers-les-juifs/un-neonazi-montrealais-extremement-dangereux-declare-coupable.php>.
- 46 Gesetz zur Verbesserung der Rechtsdurchsetzung in sozialen Netzwerken, BGBl. I S. 3352.
- 47 HELDT, Amélie: Reading between the lines and the numbers: an analysis of the first NetzDG reports. *Internet Policy Review*, 2019, 8. évf., 2. sz., 2.
- 48 Lásd NetzDG i. m. (44. lj.) 4. §.
- 49 BAYER Judit: Procedural rights as safeguard for human rights in platform regulation. *Policy & Internet*, 2022, 14. évf., 4. sz., 755–771.
- 50 NetzDG i. m. (44. lj.) 4. § (2) és Gesetz über Ordnungswidrigkeiten, BGBl. I S. 602, 30. § (2).
- 51 NOYAN, Oliver: Germany's online hate speech law slammed by opposition, Commission. *Euractiv*, 2021. május 10., <https://www.euractiv.com/section/internet-governance/news/germany-online-hate-speech-law-slammed-by-opposition-commission/>.
- 52 TÖRÖK Bernát: A szólásszabadság a közösségi platformokon és a Digital Services Act. In: TÖRÖK Bernát – ZÓBI Zsolt (szerk.): *Az internetes platformok kora*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2022, 195–207.
- 53 Loi du 24 juin 2020 visant à lutter contre les contenus haineux sur internet.
- 54 Vö.: TWOREK, Heidi – LEERSSEN, Paddy: An Analysis of Germany's NetzDG Law. *Transatlantic Working Group Paper Series*, 2019. április 9., https://www.ivir.nl/publicaties/download/NetzDG_Tworek_Leerssen_April_2019.pdf.
- 55 Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 rendelete (2022. október 19.) a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról (digitális szolgáltatásokról szóló rendelet), PE/30/2022/REV/1, HL L 277., 2022.10.27., 1–102.
- 56 DSA i. m. (52. lj.) 2. cikk.
- 57 DSA i. m. (52. lj.) Preambulum (76) pont.
- 58 EURÓPAI BIZOTTSÁG: Digital Services Act: Commission designates first set of Very Large Online Platforms and Search Engines. EC, 2023. április 25., https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_2413.
- 59 DSA i. m. (52. lj.) 34. cikk.
- 60 Lásd COLLEY, Thomas – MOORE, Martin: The challenges of studying 4chan and the Alt-Right: 'Come on in the water's fine'. *New Media & Society*, 24. évf., 1. sz.
- 61 2020-ban egy kutatás több millió posztot elemzett, amelyben megállapításra került, hogy a posztok jelentős hányada sértő nyelvezetet használ. PAPANAVVA, Antonis et al.: Raiders of the Lost Kek: 3.5 Years of Augmented 4chan Posts from the Politically Incorrect Board. *ICWSM Conference proceedings*, 2020.
- 62 Communications Decency Act (CDA), Pub. L. No. 104–104 (Tit. V), 110 Stat. 133 (Feb. 8, 1996). KOSSEFF, Jeff: *The 26 Words That Created the Internet*. New York, Cornell University Press, 2019.
- 63 GOSZTONYI Gergely: A közösségi média felelősségi kérdéseinek korai szabályozása az Amerikai Egyesült Államokban és az Európai Unióban. In: MEZEY Barna (szerk.): *Kölcsönhatások. Európa és Magyarország a jogtörténelem sodrásában*. Budapest, Gondolat Kiadó, 2021, 113–114.
- 64 GOLDBERGER i. m. (18. lj.)
- 65 ACLU i. m. (1. lj.) 4. Ma már tudjuk, hogy ez a Voltaire-nek tulajdonított mondat nem tőle, hanem Evelyn Beatrice Hall-tól származik. N/A: I Disapprove of What You Say, But I Will Defend to the Death Your Right to Say It. *Quote Investigator*, 2015. június 1., <https://quoteinvestigator.com/2015/06/01/defend-say/>.
- 66 HOROWITZ–BRAMSON i. m. (15. lj.) 332.
- 67 LING, Justin: Who Owns 4chan? *Wired*, 2022. május 26., <https://www.wired.com/story/who-owns-4chan/>
- 68 BOLLINGER i. m. (10. lj.) 35.
- 69 „Ennek megfelelően, bár vonakodva, de arra a következtetésre jutottunk, hogy a horogkereszt feltüntetése nem tiltható meg a szólásszabadság alóli kivétel alapján, és a várható ellenséges közönség sem indokolhatja az előzetes korlátozást.” *Village of Skokie v. National Socialist Party of America*, 69 Ill. 2d 605, 373 N.E.2d 21 (Ill. 1978).
- 70 BOLLINGER i. m. (10. lj.) 41.
- 71 NEIER i. m. (14. lj.) 170.